

Papers de l'arxiu

ESTEVE CAMPÀ, METGE CORRESPONENT DE LA REIAL ACADÈMIA DE MEDICINA DE BARCELONA. 1818. NOTA BREU. NISSAGA

Marc XIFRÓ i COLLSAMATA; Àngels GALLEGOS i PANIELLO; Jacint CORBELLA i CORBELLA

Arxiu RAMC

RESUM: S'aporten algunes dades sobre el metge Esteve Campà, que exercí a Folgaroles i inicià la presència de tres metges de la seva nissaga a la RAM de Barcelona. El segon era Climent Campà i Cardona, que va ser subdelegat del partit mèdic de Vic, durant bastants anys, i autor de diversos treballs enviats a l'Acadèmia. El tercer Francesc Campà i Porta estudià a Barcelona, on es formà amb Joan Rull, i fou catedràtic de Obstetrícia i Ginecologia de la Facultat de Medicina de València, de la que fou degà, i després de Barcelona. Autor d'un text important en el seu temps. Un fill d'aquest, Josep M. Campà i Sanmartí feu la tesi en la mateixa especialitat. Un altre, Francesc, també metge, l'any 1917 regalà a l'Acadèmia la biblioteca del seu pare.

PARAULES CLAU: Esteve Campà; Climent Campà; Francesc Campà; Nissagues mèdiques; Folgaroles; Vic.

El doctor Esteve Campà va ser nomenat membre corresponent de la Reial Acadèmia de Medicina de Barcelona l'any 1818. Consta aleshores que residia a Folgaroles, a la comarca d'Osona.

Els Subdelegats. L'any 1831, per ordre de la Reial Junta Superior Gubernativa de Sanitat del Regne es va manar que tots els sanitaris (metges, cirurgians, apotecaris i llevadores), enviessin les seves dades professionals, sobre el lloc on havien estudiat i dates dels seus títols. L'ordre es va cursar través de les Acadèmies de Medicina, i la de Catalunya ho va trametre als que aleshores es deien "Subdelegats mèdic de partit", que s'havien reorganitzat el mateix any. Aquests van haver de complir una tasca que tingué bastantes resistències i es va poder fer només en part. Molts metges i cirurgians van respondre i els documents estan a l'Arxiu Històric de l'Acadèmia. Suposem també que les dades de bastants partits mèdics s'han anat extraviant al llarg dels anys i trasllats de la seu de l'Acadèmia, o per altres factors.

Es manava que la resposta fos escrita "de puño y letra", pel propi sanitari, el que ha permès obtenir mostra caligràfica de bastants i la signatura de gairebé tots els professionals que van complir. Sovint es comprova que el text està en bona lletra, seguint models diversos, i

que la signatura és amb lletra bastant diferent, gairebé sempre més dolenta, però a més amb la seva rúbrica. En altres el text sembla escrit directament pel mateix metge, que no devia tenir ajudant que li pogués escriure. De tota manera els documents són sempre curts.

L'explicació més visible per donar aquesta ordre era que hi havia una proliferació d'intrusisme en l'exercici de les feines sanitàries, molts "curanderos", el que creava problemes de denúncies, i s'hi havia de posar ordre. La realitat era, a més, que així es tenia un cens de sanitaris, el que permetia un control de les professions, i si calia fer una recaptació de contribucions. Ja s'ha dit que hi hagué una certa resistència. Del seu estudi també se'n pot deduir el que després se n'ha dit el grau de cobertura sanitària de la població. També va ser interessant en un temps on hi havia baralles professionals, amb denúncies a nivell local, entre metges i cirurgians, per invasió de competències.

El Dr. Esteve Campà. Un d'aquests documents correspon al metge Esteve Campà i és una de les poques referències que n'hem vist fins ara. Aquí es transcriu:

* "Estevan Campà, residente en el pueblo de Folgarolas, Corregim^{to} de Vich graduado en la Universidad de Cervera en el día 25 de febrero de 1803 y hecho socio de la R^l. Academia de Medicina Práctica por diploma dado en Barña el día 7 de abril de 1818" (1)

Notem que l'accent sobre la lletra "a" de Campà, en el manuscrit és un accent recte, pla. En el document posterior, la carta de tramesa, l'accent a la signatura és agut i començant, més gruixut, per baix. — També cal notar l'abreviatura de Barña, bastant habitual en els escrits dirigits a l'Acadèmia. — Alguna vegada, no aquí, hem vist Ba^{rña}. Acompanya una carta de tramesa a l'Acadèmia, amb la mateixa lletra i signada, que diu:

"Folgarolas 1 Agosto de 1831. -- D.D. Rafael Nadal — Muñ S^{or} mio: deseando continuar en la clase de Socio de la nueva Academia de Medicina y Cirujia de Barña, remito a V. la nota q^e me previene con oficio de 1 del

próximo pasado Julio, delegando al P^{bro} D^r. Bernardo – iena (¿), residente en esa Capital para recibir el Reglam^{to} y demás q^e tenga acordado la Academia, como para entregarle ocho reales. -- Con esta ocasión se repite a la disposición de V. su afecto s.s. Q.B.S.M. Estevan Campà (rubricat)” (2).

*** El segon cognom.** Tanmateix en un altre document de l'Acadèmia amb motiu d'un informe a fi de proposar metges de Vic per concedir-los la medalla d'Epidèmies, per la tasca feta quan l'epidèmia de còlera de 1854 i 1855, un d'ells és Esteve Campà i Campà (3).

Posteriorment, analitzant les Actes dels Plens de l'Acadèmia (4), es troba el seu nomenament a la Junta del 7 d'abril de 1818, es diu: “José Campà y Figuerola, cerca Vic” el que reflecteix una certa contradicció, amb la informació de gairebé quaranta anys més tard.

*** Comparació amb el “cens” de 1840.** Amb les dades recollides de la dècada dels anys 1830-40 es va presentar l'any 2011 un treball que permetia fer un cens bastant aproximat dels metges i cirurgians que exercien a Catalunya, en resum: un total de 1330 titulats, dels que 616 eren cirurgians, 327 metges i 387 tenint la doble titulació de metges i cirurgians (5). En aquest treball hi ha les dades del partit de Vic (6). I s'hi troben 48 metges i cirurgians, entre ells dos amb el cognom Campà (7).

Estan subdividits segons la titulació. El primer és Climent Campà que consta com a metge-cirurgià, és a dir amb facultat per a exercir les dues titulacions, que fou subdelegat. Entre els metges el primer és Esteve Campà que, per altres fonts, sabem que és el pare de Climent.

En el Diccionari Biogràfic de Metges Catalans en la primera edició (1981) Esteve Campà no té entrada pròpia. Però si que se'l cita a l'article Campà i Cardona, Climent, i es diu “Fill del metge Esteve Campà que exercí a Vic (8). En la segona edició, en fase de revisió, es diu: “Campà, Esteve. N. a Bagà (Berguedà). Metge documentat a Folgarolas l'any 1780, i posteriorment a Vic, ja en el primer terç del segle XIX”. La informació ha estat donada per Joan Pujol.

Igualment trobem la cita dels dos metges Campà, pare i fill, en la Guia de forasteros de Barcelona de 1842: Es diu: “Cirujanos: D. Esteban Campà, p. del Paraíso; Médicos-Cirujanos: D. Clemente Antonio Campà, p. del Paraíso” (9).

No hem vist la data concreta de mort del Dr. Esteve Campà. Podem suposar que va ser l'any 1866. Ens basem en l'anàlisi de les llistes d'acadèmics corresponents

que es publiquen al final de la memòria anual de l'Acadèmia. A la del 1866 Esteve Campà està amb el núm. 9 d'antiguitat. En la de l'any següent, 1867, ja no hi és (10). A la revista “El Compilador Médico”, de 1868, hi ha una necrològica, signada per F. Feu, referida a Climent Campà, que sembla que també havia publicat a El Siglo Médico. Fortià Feu era farmacèutic a Vic. En canvi no n'hem trobat cap, fins ara, d'Esteve Campà. Cal dir que els descendents van morir relativament joves, el seu fill Climent als 56 anys, i el nét Francesc, als 53.

Una quarta generació. No sabem si Esteve Campà va tenir algun antecedent de metge o cirurgia. En tot cas és, fins ara, el primer documentat d'una sèrie successiva de quatre generacions de metges. Els tres primers són Esteve, Climent i Francesc de Paula, el de curriculum més brillant. Fills d'aquest en coneixem dos més. Josep Campà i Sanmartí, autor de “*Tratamiento eléctrico de los fibromiomas uterinos*” (B. 1891) (11), i Francesc de P. Campà “que cedió los libros de su difunto padre, el catedrático de la Facultad de Medicina... doctor don Francisco de P. Campà” (11).

NOTES

1. Lligall de 1831.
2. Ibid. Document de tramesa
3. Corbella, J: “Cens de metges catalans de l'any 1840. Dades de l'Arxiu de la Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya”, Gimbernat 2011, vol. 55, pp. 89-170. v. p. 93.
4. Llibre d'Actes II, 1795-1824, p. 424
5. Corbella, J: loc. cit nota 1
6. loc. cit. pp. 156-159.
7. Arx. Hist. RAMC, Lligall 22, 1840, núm. 144.
8. Calbet, JM; Corbella, J: DBMC, B. 1981-1983, 3 vols, v. tI, p. 106, núm. 888).
9. “Guia de forasteros de Barcelona y de las fábricas de las cuatro provincias de Cataluña”, Barcelona (Impr. Libr. M. Saurí) 1842, p. 109.
10. Actes de les sessions inaugurals. Porten al darrere el llistat d'acadèmics. En la dels membres corresponents l'any 1866, Esteve Campà té el núm. 9 d'antiguitat. En la de 1867 ja no hi és.
11. Dic. Biogr. 1981, t. I, p. 107, núm. 890.
12. Coroleu, W.: Memòria del curs de 1917, llegida a la sessió inaugural de 27 de gener de 1918”, p. 19

Nota: Aquest treball ha rebut un ajut del programa de recerca de la Secció de Ciències Biològiques de l'Institut d'Estudis Catalans.

55
Folgaradas, 1 Mayo de 1831.

J. J. Rafael Nadal

Mi J. P. nro: deseando continuar en la clase de socio de la nueva Academia de Medicina y Cirujia de Barana, remito a U. la nota q. me precitene con oficio de l. del proximo periodo suyo, delegando al Sr. D. Bernardo Sierra residente en esa hospital para recibir el Reglamento y demas q. tenga acordada la Academia como para entregarme ocho reales.

Con esta ocasion se repite a la disposicion de U. su afeto l. l.

J. P. l. M.

Esteve Campà

1. Document de tramesa a la RAM. 1831. Signatura

Médicos.

Dr. D. José Casas , c. San Hipolito.
Dr. D. José Soler , p. de la Merced.
D. Estevan Campà , p. del Paraiso.
D. Andrés Alina , c. de la Catedral.
D. José Font , c. de las Bassas.

Médico-Cirujanos.

D. Clemente Antonio Campà, p. del Paraiso.
D. José Antonio Casas , c. San Hipolito.

Cirujanos.

D. José Serra , Rambla de Sta. Clara.
D. Mauricio Casabosca , p. de las Garzas.
D. Francisco Paixau, Rambla de Sta. Teresa.
D. José Terrés , c. Hospital.
D. Jacinto Boix , c. de Manllen.

2. Dades de la Guia de Forasteros de Barcelona, 1842

55

Esteve Campà residente en el Pueblo de Folgaradas Concejim^{to} de Vich graduado en la Universidad de Llerena en el dia 25 de febrero de 1807 y hecho socio de la R. Academia de Medicina practica por diploma dado en Barana el dia 7 de Abril de 1818.

3. Manuscrit del Dr. Esteve Campa donant les seves dades a l'Acadèmia

Debiendo nombrarse socios correspondientes como se habia tratado en otras juntas, y mucho mas necesitando en el dia segun las ideas y disposiciones del gobierno relativas a la propagacion de la vacuna se nombraron por aclamacion socios los siguientes y que otra junta se destinarian otros.

Dn José Campa, y Fiquerola, cerca Vich.
D. Pedro Marqués en la Bisbal.
Dn José Rotas en Llerena.
Dn José Fabregas en Oló.
Dn Pedro Vilanova en Tarragona.
Dn José Guadix en Villafraña.
Dn Magin Pallás en Joradada.
Dn José Rafols en Vilanova, y Geltrú.
Dn Calasanz Turi, y Dn Pedro Rabasa en Mataró.
Dn Jayme Pujadas en Gerona.
Dn Cristóbal Casellas en Figueras.
Dn Comte Oliva en Puigcerdá.
Dn Jayme Andevot en Rou.
Dn José Coll i Ara en Tortosa.
Dn Ramon Minguer en Manresa.
Dn Franco Colom en Prats de Rey.
Dn Pablo Vique en Tarragona.
Dn Martin Montana en Camprodon.
Dn Manuel Lligón en Dn Felu i Guixols.
Dn Isidro Dubiranas en Cervera.
Dn Franco Jorany en el Vendrell.

4. Llistat d'Acadèmics Corresponents. 1824.